

11. Januar 2006

Sindslidende under 25 år på kontanthjælp - belysning af de problemer, de rammes af

Projekt Opus og Dansk Socialrådgiverforening har, sammen med LAP, Sind, DE9 og Bedre Psykiatri anmodet om foretræde for Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg. Foretrædet er delt i to og foregår den 18. januar 2006 kl. 10.00 og kl. 10.15. For at tydeliggøre de problemstillinger vi ønsker at fremlægge, har vi valgt at sende denne skrivelse til udvalgets medlemmer.

Målgruppe

Det drejer sig unge, som er ramt af sindslidelser, som gør det umuligt for dem at arbejde eller studere. Konkret kan Opus alene udtale sig om unge, som debuterer med en lidelse indenfor det skizofrene spekter, også kaldet 'F 2 spektret', idet det er disse unge, som er Opus' målgruppe. Der kan dog i høj grad generaliseres i forhold til andre unge med psykiske lidelser, ud fra de erfaringer vi har med denne særlige målgruppe.

Unge skizofrene kan i en meget lang periode, som følge af deres lidelse, hverken stå til rådighed for arbejdsmarkedet eller følge en uddannelse. Vores erfaringer viser desuden, at de ofte først kommer i behandling ca. 1-2 år efter at sygdommen er brudt ud, hvilket betyder, at de typisk har mistet væsentlige sociale færdigheder og er dybt ensomme og isolerede, når vi møder dem.

Et flertal af de skizofrene unge har derfor, allerede i sygdommens indledende faser, måtte opgive at fastholde deres arbejde. Derfor har de sjældent opnået dagpengereget via medlemskab af en A-kasse, og de er ikke berettiget til at modtage sygedagpenge. De unge har således i lovens forstand, på grund af deres sygdom, været udsat for en social begivenhed, som betyder, at de er berettigede til kontanthjælp som eneste mulighed for at forsørge sig selv.

Ved opgørelse 29. september 2005 var der i Opus i Købehavn og Århus 258 patienter i behandling. Ud af disse var 108 under 25 år, hvoraf 73 levede af kontanthjælp.

Det er vigtigt at forstå, at disse unge, på grund af sygdommens karakter og langvarige forløb, ikke kan presses til helbredelse og til at komme tilbage i uddannelse eller arbejde. De har dermed ikke mulighed for at reagere på 'økonomiske incitament', som det f.eks. tilsigtes med den nedsatte ydelse til unge under 25 år. At leve med et stort økonomisk pres medfører blot, at de unge stresses, hvilket fører til en forværring af deres sygdom, med deraf følgende forlængelse af den periode, hvor den unge ikke kan stå til rådighed. Stress kan i sig selv udløse sygdommen og/eller bevirke nye psykotiske episoder.

De unges situation på kontanthjælp

Forsørgelsesniveauet for unge udeboende under 25 år på kontanthjælp svarer til brutto kr. 5.638 (netto ca. kr. 4.500). Såfremt de unge har deltaget i et tilbud med henblik på at komme i beskæftigelse, og dette ikke er lykkedes indenfor en seks måneders periode, nedsættes hjælpen til brutto kr. 4.724 (netto ca. kr. 3.800).

Kontanthjælpen skal dække alle udgifter.: **husleje, el, gas, varme, mad, telefon, transport, tandlæge, frisør, tv, forsikring, tøj, sko, gaver, personlig hygiejne, vask, rengøring, oplevelser, tobak og fritidsinteresser.**

Tages der udgangspunkt i huslejen for botilbud under Københavns kommune, koster en bolig mellem 2.500 – 3.000 kr. (Dette må betragtes som en meget lav husleje i forhold til det generelle huslejeniveau for en mindre bolig i København!) Efter betaling af husleje er det månedlige rådighedsbeløb dermed 1.500-2.000 kr., svarende til 50-65 kr. pr. dag. Beløbet skal dække resten af de før nævnte udgifter, hvilket ganske enkelt ikke kan lade sig gøre. Opus har således flere eksempler på, at unge må begå kriminalitet, stifte gæld eller leve mere eller mindre sundhedsfarligt (f.eks. prostituere eller sulte sig) for at kunne overleve.

De unge har ikke råd til sund mad og lever i ofte primært af spaghetti, havregryn og toastbrød, hvilket over længere tid er usundt. At deltage i socialt samvær er særlig vigtigt for disse unge, idet det er forstærkende for deres lidelse, at de isolerer sig. Socialt samvær er ofte forbundet med udgifter, f.eks. til en kop kaffe på en cafe, en biografbillet, transport fra hjemmet og ud til en ven, kontingent til en forening, entre til en udstilling eller et kulturelt arrangement. Dette er der på ingen måde plads til i disse unges budget, og det er dybt problematisk, idet disse unge, netop via deltagelse i samfundslivet og kontakt til netværket, langsomt kan styrke sig til at kunne deltage i et aktivt liv socialt, i uddannelse og på arbejdsmarkedet.

Det er vigtigt at forstå, at langt de fleste af de unge ønsker sig en mere udadvendt tilværelse og at de også magter det på sigt, hvis de får den fornødne tid til at nærme sig en mere normal adfærd. Det er dog absolut nødvendigt at tempoet afpasses efter sygdomsforløbet, ellers kommer disse unge ikke ud af deres sygdom og isolation. Det er både meget alvorligt for de unge og for samfundet, som dermed mister god arbejdskraft og opnår yderligere belastning af de offentlige budgetter.

Anden økonomisk støtte

Vi har forsøgt at afdække mulighederne for på anden vis at støtte de unge økonomisk. Således er vi opmærksomme på, at der findes en mulighed i Aktivlovens § 25f for at yde et behovsbestemt tillæg for unge der får nedsat kontanthjælpen efter måneder i tilbud. Nærlæses bestemmelsen, omfatter den dog navnlig unge, som er sent udviklede. En udvidelse af målgruppen for at yde dette tillæg vil ikke løse problemet for de langvarigt psykisk syge unge, idet de fortsat maximalt kan udbetales satsen for unge under 25 år, altså de brutto kr. 5.338,-.

Det er ikke muligt at hjælpe de unge med betaling af høje bolig afgifter i henhold til aktivlovens § 34, da denne bestemmelse ikke omfatter unge under 25 år. Således kan støtte til høje boligudgifter alene beregnes efter reglerne om boligsikring, hvilket sjældent giver et tilskud på mere end få hundrede kroner.

Vi er bekendt med muligheden for støtte til husleje i henhold til revalideringsbestemmelserne i Aktivlovens § 64a. Der er dog her alene tale om støtte til forrevaliderer, som er nedsat efter seks måneder i tilbud og som er bevilget et behovsbestemt tillæg. Ydelsen bortfalder når forrevalideringen ophører. Bestemmelsen er desuden tidsbegrænset til 12 måneder, hvorfor der igen kommer et pres på de unge i forhold til at "blive raske" inden ydelsen stopper.

Der kan søges om tilskud til rimeligt begrundede enkeltudgifter i henhold til aktivlovens § 81. Der kan dog ikke ydes tilskud til løbende faste udgifter efter denne bestemmelse, og således løser § 81 ikke de daglige økonomiske vanskeligheder.

Aktivlovens § 82 er en mulighed i forhold til at få en trangsmæssig vurdering af retten til hjælp til udgifter til medicin og behandling. Denne bestemmelse anvendes i vidt omfang især i forhold til betaling af medicinudgifter.

Endelig kan der søges om støtte i henhold til Lov om social service § 84 (hjælp til merudgifter p.g.a. handicap), men ifølge de jurister vi har konsulteret, findes der ikke lovhjemmel til at udbetale ydelser efter denne bestemmelse, når det drejer sig om sindslidelser som kan helbredes.

Eksempler fra det virkelige liv...

Vi har mange eksempler på, hvordan de unge bliver ramt, og hvilke konsekvenser det giver.

Eksempel 1:

En ung kvinde kan under indlæggelse ikke se, hvordan hun skal klare sig for kontanthjælpen, når hun udskrives. Hun finder derfor allerede under indlæggelsen et rengøringsjob, som hun efter en enkelt dag ikke kan magte. Hun kan p.g.a. sin sårbarhed hverken magte de arbejdsopgaver eller de formularer, hun skal udfylde. Sammenbruddet i ansættelsen forlængede indlæggelsen.

Hun lever i dag af ca. kr. 350 om ugen, Med et ugentligt forbrug til cigaretter på ca. kr. 200, så har hun ca. kr. 150 tilbage om ugen. Beløbet skal dække alt udover husleje og el/gas. Pigen har telefon, men har sjældent råd til taletidskort. Der er ansøgt om månedskort til HT, og det er bevilget som den eneste ekstra hjælp.

Hun er meget frustreret over økonomien, og det stresser hende i en sådan grad, at hendes tilstand er forværret betydeligt.

Eksempel 2:

En mand på 22 år som modtager nedsat kontanthjælp idet han efter seks måneder i tilbud ikke er kommet i arbejde. Han fremlejer et værelse til kr. 2.000 kr. om måneden. Der trækkes desuden diverse beløb til faste udgifter, herunder månedskort, hvorefter der er kr. 300 kr. tilbage til resten af måneden. Heraf anvendes kr. 175 til tobak og kr. 125 til brød, pasta og kød. Hvor resten af pengene til hans forbrug kommer fra, ved vi ikke...

Eksempel 3:

En mand på 20 år, der er hjemløs men skrevet op til en lejlighed. Hvis kommunen kan skaffe en bolig til 2.500 kr. vil han kunne betale huslejen, men han vil ikke kunne klare sig for det resterende beløb. Hans lidelse medfører bl.a. social angst i et omfang, så han ikke kan rejse med offentlige transportmidler og derfor må køre i taxa. Det har han ikke råd til, hvis han også skal betale husleje. Hans mor argumenterer for, at han skal tilkendes førtidspension, men han har kun været udskrevet og medicineret i nogle få måneder, og han er først ophørt med massiv hashrygning for seks måneder siden. Derfor har vi formentlig ikke set hans bedste tilstand endnu, hvorfor det forekommer for tidligt at søge om førtidspension, uanset om han formelt ville være berettiget dertil.

Løsningsforslag

En løsning på de skitserede problemer kan efter vores opfattelse være at dispensere for den lave ungedydelse for disse unge, således at de løftes op på niveauet for unge ikke-forsørgere over 25 år, pt. kr. brutto 8.749. Dispensationen bør være gældende indtil det efter en konkret vurdering kan godtgøres, at den unge kan gå i uddannelse (ordinært eller via revalideringsbestemmelserne), eller det vurderes at pgl. kan bestride et arbejde, eller det kan godtgøres, at den unge bør tilkendes førtidspension.

Med venlig hilsen

Tina Iversen
Opus Vesterbro

Bettina Post
Dansk Socialrådgiverforening

Ellen Herkild
SIND

Hanne Wiingaard
LAP

Hanne Bøttger
Landsforeningen BEDRE PSYKIATRI

Knud Kristensen
DE9 foreninger for pårørende til psykisk syge i Århus Amt